

Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор ЗВО з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Інна АНДРУШКО

«29» серпня 2025 року

«ПОГОДЖЕНО»

Завідувач кафедри медицини
катастроф та військової медицини

Матвійчук доц. ЗВО Микола МАТВІЙЧУК

«29» серпня 2025 року

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

**«Організація реабілітаційних заходів постраждалим внаслідок бойових дій.
Допомога травмованим на догоспітальному етапі»**

Спеціальність	227 «Терапія та реабілітація», 227.01 «Фізична терапія»
Освітній рівень	Бакалавр
Освітня програма	ОПІ «Фізична терапія», 2023
Навчальний рік	2025-2026
Кафедра	Медицини катастроф та військової медицини
Контактна інформація	<i>emergency@vntu.edu.ua</i> вул. Пирогова, 56 (морфологічний корпус), (0432)661293
Укладач силабусу	доц. ЗВО Микола МАТВІЙЧУК, доц. ЗВО Анатолій ШЕВЧУК, старший викладач Наталія ГУМЕНЮК

1. Статус та структура дисципліни

Статус дисципліни	Обов'язкова
Код дисципліни в ОПП та місце дисципліни в ОПП	ВК 3.8, складова циклу дисциплін професійної підготовки
Курс/семестр	3 курс (6 семестр)
Обсяг дисципліни (загальна кількість годин/ кількість кредитів ЄКТС)	90 годин /3,0 кредити ЄКТС
Кількість змістових модулів	1 модуль
Структура дисципліни	Лекції-10 годин. Практичні заняття -36 год Самостійна робота - 44 год
Мова викладання	українська
Форма навчання	Очна (дистанційна згідно наказу)

2. Опис дисципліни

Коротка анотація курсу, актуальність. Предметним напрямком програми «Організація реабілітаційних заходів постраждалим внаслідок бойових дій. Допомога травмованим на догоспітальному етапі» є комплексне відновлення здоров'я та життєдіяльності осіб, які отримали травми або поранення під час війни та є невідкладні дії і організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я. Програма орієнтована на отримання знань і формування практичних навичок та вмінь оцінки стану постраждалих; вміння надавати медичну допомогу травмованим на догоспітальному етапі.

Передреквізити. Для успішного засвоєння дисципліни студенту необхідні знання, отримані в процесі вивчення наступних дисциплін біології, анатомії і фізіології людини, патологічної морфології, патологічної фізіології, гігієни та екології, безпеки життєдіяльності, медицини надзвичайних ситуацій, основи ортопедії та травматології, основи кардіології та пульмонології, основи клінічної психології та педагогіки, основи хірургії, терапії та догляду за хворими.

Мета курсу та його значення для професійної діяльності. Метою дисципліни є формування у майбутніх фахівців знань умінь і компетенцій щодо відновлення здоров'я і життєдіяльності осіб, які отримали травми або поранення під час війни, організації та надання медичної допомоги постраждалим за умов надзвичайних ситуацій мирного часу і в бойових умовах на догоспітальному етапі.

Постреквізити.

В процесі вивчення дисципліни набуваються знання, необхідні для успішного засвоєння дисциплін професійної підготовки, закладає основи теоретичних знань та практичних навичок комплексного відновлення здоров'я і життєдіяльності осіб, які отримали травми або поранення під час війни та організації і надання медичної допомоги пацієнтам у невідкладних станах на догоспітальному етапі, у тому числі й під час надзвичайних ситуацій воєнного часу, лікувально-евакуаційних заходів.

3. Результати навчання для дисципліни:

Після успішного вивчення дисципліни здобувач зможе:

- оцінювати фізичний та психологічний стан пацієнта;
- застосовувати індивідуальний підхід до пацієнта;
- використовувати сучасні технології в медичній реабілітації військовослужбовців та населення;
- оцінювати обстановку і виявляти небезпеки;
- проводити первинний і вторинний огляд постраждалих та поранених за алгоритмом САВСДЕ та MARCH.
- надавати домедичну допомогу постраждалим при дорожньо-транспортних пригодах;
- використовувати способи відтягування, перенесення, переміщення пораненого з сектору обстрілу в сектор укриття;

-встановити невідкладний стан та надавати домедичну допомогу на полі бою та в секторі укриття за алгоритмами TCCC (Tactical Combat Casualty Care).

-організовувати та проводити лікувально-евакуаційне забезпечення за умов мирного часу та в бойових умовах.

-організовувати та проводити медичне сортування при виникненні масових санітарних втрат за системою START.

4. Зміст та логістика дисципліни

Модуль «Організація реабілітаційних заходів постраждалим внаслідок бойових дій. Допомога травмованим на догоспітальному етапі»	1 семестр 90 год/ 3,0 кредити	Практичні заняття теми №№ 1-16
--	-------------------------------------	--------------------------------

Дисципліна включає 16 тем.

Модуль 1. Організація реабілітаційних заходів постраждалим внаслідок бойових дій. Допомога травмованим на догоспітальному етапі

Тема 1. Поняття про медико-соціальну реабілітацію та основні поняття в реабілітології.

Тема 2. Огляд та організація надання допомоги постраждалому на догоспітальному етапі. Первинний огляд травмованого пацієнта

Тема 3. Домедична допомога на полі бою: алгоритми TCCC (Tactical Combat Casualty Care).

Тема 4. Механізм та механіка травми

Тема 5. Шок. Контроль кровотечі

Тема 6. Мінновибухова травма, акубаротравма. Особливості надання допомоги та реабілітаційні заходи.

Тема 7. Організація реабілітаційних заходів пацієнтів з ампутацією кінцівок, медичний та психологічний супровід.

Тема 8. Реабілітація постраждалих з травматичними ушкодженнями опорно-рухового апарату

Тема 9. Черепно-мозкова травма.

Тема 10. Травма хребта.

Тема 11. Реабілітація постраждалих з черепно-мозковою травмою, травмами хребта та їх наслідками

Тема 12. Основи реабілітації осіб з порушеннями зору в наслідок бойових дій

Тема 13. Особливі категорії потерпілих: особливості надання допомоги дітям, вагітним та людям похилого віку

Тема 14. Медико-психологічна реабілітація військових з постратматичним стресовим розладом

Тема 15. Міждисциплінарний підхід у реабілітації військових: роль лікаря, фізичного терапевта, психолога та соціального працівника.

Тема 16. Сучасні технології в медичній реабілітації військовослужбовців: протезування, екзоскелети, телемедицина.

Теми лекційного курсу розкривають проблемні питання відповідного розділу.

Практичні заняття передбачають теоретичне обґрунтування основних питань теми та засвоєння наступних практичних навичок:

-відновлення прохідності дихальних шляхів: введення ротогорлового і носогорлового повітроводів; ШВЛ дихальним мішком типу «Амбу» і лицевою маскою; при допомозі ларингеальної маски (LMA), аспірацію верхніх дихальних шляхів (ручний та електричний аспіратор);

катетеризації ліктьової вени; внутрішньокісткового доступу;

накладання джгута, тампонування рани та іншими методами тимчасової зупинки кровотечі;

накладання пов'язок при пораненнях черепа, ока, вуха, нижньої щелепи, при наявності

стороннього тіла в рані;

переведення постраждалого (пораненого) в стабільне положення;

домедичну допомогу при опіках, відмороженнях, гіпотермії, ураженні електричним струмом, блискавкою;

накладання шийного комірця;

накладання шин (Крамера, вакуумних, Sam-Splint);

накладання іммобілізаційного жилета;

іммобілізації хребта (фіксація постраждалого на довгій транспортувальній дошці з горизонтального положення пацієнта, із салону автомобіля);

зняття шолому з мотоцикліста; екстреної евакуації з автомобіля;

накладання оклюзійної клапанної пов'язки при відкритому і напруженому пневмотораксі;

постановка декомпресійної голки;

пульсоксиметрія.

Самостійна робота студента передбачає підготовку до практичних занять.

Індивідуальна робота включає опрацювання наукової літератури, підготовку оглядів з наданих тем для презентації на засіданнях студентського наукового гуртка, виконання науково-практичних досліджень, участь у профільних олімпіадах, науково-практичних конференціях, конкурсах студентських наукових робіт.

Календарні плани практичних занять, обсяг та напрямки індивідуальної роботи опубліковані на сайті кафедри.

Маршрут отримання матеріалів: Кафедра медицини катастроф та військової медицини/Студенту/Очна форма навчання/Терапія та реабілітація/3 курс/ Навчально-методичні матеріали/ або за посиланням <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра медицини катастроф та військової медицини <https://emergency.vnmu.edu.ua/> #. Доступ до матеріалів здійснюється з корпоративного акаунту студента s000XXX@vnmu.edu.ua.

4.Форми та методи контролю успішності навчання

Поточний контроль на практичних заняттях	Методи: усне або письмове опитування, тестування, електронне опитування, розв'язання ситуаційних задач, контроль практичних навичок.
Підсумковий контроль дисципліни - залік	Згідно положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (посилання https://www.vnmu.edu.ua/ Загальна інформація/Основні документи)
Засоби діагностики успішності навчання	Теоретичні питання, тести, клінічно-орієнтовані ситуаційні завдання, практичні завдання, демонстрація практичних навичок.

5. Критерії оцінювання

Оцінювання знань здійснюється згідно Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи)

Поточний контроль	За чотирьохбальною системою традиційних оцінок: 5 «відмінно», 4 «добре», 3 «задовільно», 2
Контроль практичних	За чотирьох бальною системою традиційних оцінок
Підсумковий контроль з дисципліни - залік	За 200-бальною шкалою (середня арифметична оцінка за семестр конвертується в бали) Зараховано: від 122 до 200 балів Не зараховано: менше 122 балів (див.Шкалу оцінювання).

Шкала оцінювання дисципліни: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
180-200	A	відмінно	Зараховано
170-179,99	B	Добре	
160-169,99	C		
141-159,99	D	Задовільно	
122-140,99	E	задовільно	-
0-121,99	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Політика навчальної дисципліни

Студент має право на отримання якісних освітніх послуг, доступ до сучасної наукової та навчальної інформації, кваліфіковану консультативну допомогу під час вивчення дисципліни та опанування практичними навичками. Політика кафедри під час надання освітніх послуг є студентоцентрованою, базується на нормативних документах Міністерства освіти та Міністерства охорони здоров'я України, статуті університету та порядку надання освітніх послуг, регламентованого основними положеннями організації навчального процесу в ВНМУ ім. М.І.Пирогова та засадах академічної доброчесності.

Дотримання правил розпорядку ВНМУ, техніки безпеки на практичних заняттях. Інструктаж з техніки безпеки поведінки під час сигналу «Повітряна тривога!» проводиться на першому практичному занятті викладачем. Проведення інструктажу реєструється в Журналі інструктажу з техніки безпеки. Студент, який не пройшов інструктаж, не допускається до практичних занять.

Вимоги щодо підготовки до практичних занять. Студент повинен бути підготовленим до практичного заняття.

На заняття слід приходити вчасно, без запізнення. Студент, який запізнився більше, ніж на 10 хвилин на заняття, не допускається до останнього і повинен його відпрацювати в установленому порядку.

На практичних заняттях студент має бути одягнений в робочу форму (медичний халат, шапочка, змінне взуття). Студенти, які не мають робочої форми, не допускаються до заняття.

Студент повинен дотримуватись правил безпеки на практичних заняттях та під час знаходження у приміщеннях кафедри.

Під час обговорення теоретичних питань студенти мають демонструвати толерантність, ввічливість та повагу до своїх колег та викладача; при виконанні практичних завдань робоче місце має зберігатись у порядку та бути прибраним після заняття.

Використання мобільних телефонів та інших електронних девайсів. Використання мобільних телефонів та інших електронних пристроїв на занятті допускається тільки під час електронного тестування або опитування.

Академічна доброчесність. Під час вивчення дисципліни студент має керуватись Кодексом академічної доброчесності ВНМУ ім. М.І. Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/> загальна інформація/ Основні документи/ Кодекс академічної доброчесності). При порушенні норм академічної доброчесності під час поточного та підсумкових контролів студент отримує оцінку «2» та повинен її відпрацювати своєму викладачу в установленому порядку протягом двох тижнів після отриманої незадовільної оцінки.

Пропуски занять. Пропущені заняття відпрацьовуються в порядку, установленому в

Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи>) у час, визначений графіком відпрацювань (опублікований на сайті кафедри <https://emergency.vnmu.edu.ua/> кафедра медицини катастроф та військової медицини#) черговому викладачу. Для відпрацювання пропущеного заняття студент має пройти тестування та письмово чи усно відповісти на питання до теми заняття.

Порядок допуску до підсумкового контролю з дисципліни наведений в Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи>). До підсумкового контролю допускаються студенти, які не мають пропущених невідпрацьованих практичних занять та отримали середню традиційну оцінку не менше «3».

Додаткові індивідуальні бали. Індивідуальні бали з дисципліни студент може отримати за індивідуальну роботу, обсяг якої оприлюднений на сайті кафедри в навчально-методичних матеріалах дисципліни, кількість балів визначається за результатами індивідуальної роботи згідно Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи>).

Вирішення конфліктних питань. При виникненні непорозумінь та претензій до викладача через якість надання освітніх послуг, оцінювання знань та інших конфліктних ситуацій, студент повинен спершу повідомити про свої претензії викладача. Якщо конфліктне питання не вирішено, то студент має право подати звернення до завідувача кафедри згідно Положення про розгляд звернень здобувачів вищої освіти у ВНМУ ім. М.І.Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи>).

Політика в умовах дистанційного навчання. Порядок дистанційного навчання регулюється Положенням про запровадження елементів дистанційного навчання у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи>). Основними навчальними платформами для проведення навчальних занять є MicrosoftTeams, GoogleMeet. Порядок проведення практичних занять, відпрацювань та консультацій під час дистанційного навчання оприлюднюється на веб-сторінці кафедри (<https://emergency.vnmu.edu.ua/> кафедра медицини катастроф та військової медицини#/ Студенту або <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра медицини катастроф та військової медицини/ Студенту або <https://emergency.vnmu.edu.ua/> кафедра медицини катастроф та військової медицини/Новини).

Зворотній зв'язок з викладачем здійснюється через месенджери (Viber, Telegram, WhatsApp) або електронну пошту (на вибір викладача) в робочий час.

Навчальні ресурси Навчально-методичне забезпечення дисципліни оприлюднено на сайті кафедри. Маршрут отримання матеріалів <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра медицини катастроф та військової медицини/ <https://emergency.vnmu.edu.ua/> Студенту/ Очна форма/Терапія та реабілітація/ 3 курс. Консультації проводяться два рази на тиждень згідно графіку консультацій.

8.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Алгоритми діагностики і лікування невідкладних станів у терапевтичній практиці / Стародуб Є.М.— навч. посібник, Укрмедкнига. 3-є вид., 2023. -196 ст
- 2.Екстрена та невідкладна медична допомога. У VI томах. Т. IV Клінічні маршрути (протоколи) пацієнта під час надання екстреної медичної допомоги на догоспітальному етапі: підручник для студ. вищ.навч.закл / Крилюк В.О. та ін.– Київ: Ожива, 2024. – 298 с.
3. Медицина надзвичайних ситуацій. Навчальний посібник: Батир Халмурадов, Петро Волянський, В-во : Центр учбової літератури, 2021. - 208 с.
4. Медицина невідкладних станів. Екстренна (швидка) медична допомога. І.С. Зозуля, А.О. Волосовець, О.Г. Шекера, навчальний посібник, Медицина, 5-е видання. 2023. - 560 с.
5. Невідкладна військова хірургія,-Київ: Наш формат, 2022. - 512 с.
- 6.Перша медична допомога: підручник/ І.М. Григус, М.Я. Романишин — 2-е видання. —

Львів: "Новий світ-2000", 2025. -176 с.

7.Тактична медицина. Навчальний посібник : Володимир Шишук, Сергій Редько, М.М. Ляпа, В-во : Скіф, 2023. - 176 ст.

8.ТССС / Тактична медицина — українські переклади і посібники (ТССС Guidelines 2021; навчальні матеріали 2022–2024) — документи та практичні модулі для домедичної допомоги у польових/тактичних умовах (MARCH/PAWS).

Тактична медицина ТССС+2Тактична медицина ТССС+2

9. І. О. Сасіна, Т. М. Гребенюк, Є. О. Свет, Т. М. Костенко, І. І. Лукасевич Основи реабілітації людей з порушеннями зору : навч.-метод. посіб. — Київ, 2025. — 168 с.

10. Працевлаштування людей з інвалідністю: кращі практики: метод. посіб. / Базиленко А., Таланчук І., Давиденко Г. та ін.; за загальною редакцією А. Базиленко. — К.: Університет «Україна», 2022. — 198 с.

11. Технічні засоби в реабілітації : навчальний посібник до практичних занять з дисципліни «Технічні засоби в реабілітації» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 227 Терапія та реабілітація , Д. В. Ванюк, А. М. Гурсьва. — Запоріжжя : ЗДМФУ, 2024. – 164 с.

12. "Медична і соціальна реабілітація", В. Самойленко, Н. Яковенко, І.Петряшев, медицина 2023.-360с.

13.Наказ про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах. Наказ МОЗ України №441 від 09.03.2022., режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0356-22#Text>

14.Наказ Генерального штабу ЗСУ ВІД 11.02.19 №60 «Про затвердження Настанови з медичного забезпечення ЗСУ України на особливий період» <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/nakaz-ministerstva-oboroni-ukraini-n-60-vid-13-02-2019-pro-zatverdzhennia-zmin-do-polozhennia-pro-golovne-upravlinnia-rozvitku>

15.Наказ МОЗ України від 04.03.2022 № 412 "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо конверсії турнікета у травмованих в зонах тактичної екстреної медичної допомоги" <https://moz.gov.ua/uk/decrees/nakaz-moz-ukraini-vid-04032022--412-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-konversii-turniketa-u-travmovanih-v-zonah-taktichnoi-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi>

16.Наказ МОЗ України від 20.03.2022 № 506 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації надання екстреної медичної допомоги постраждалим внаслідок дії фосфорних боєприпасів», режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/MOZ3352Z>

17.Наказ МОЗ України від 11.07.2025 № 1109 "Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 23 липня 2024 року № 1291"Про затвердження Переліку закладів охорони здоров'я, в яких надається реабілітаційна допомога при травмах спинного мозку постраждалим внаслідок збройної агресії російської федерації"<https://moz.gov.ua/uk/decrees/nakaz-moz-ukrayini-vid-23-07-2024-1291-pro-zatverdzhennya-pereliku-zakladiv-ohoroni-zdorov-ya-v-yakih-nadayetsya-reabilitacijna-dopomoga-pri-travmah-spinnogo-mozku-postrazhdalim-vnaslidok-zbrojnoyi-agresiyi-rosijskoyi-federaciyi>

Допоміжна

1. Наказ МОЗ України від 13.03.2022 № 478 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації надання екстреної медичної допомоги постраждалим внаслідок дії хімічних агентів на етапах евакуації» <https://moz.gov.ua/uk/decrees/nakaz-moz-ukraini-vid-13032022--478-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-organizacii-nadannja-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi-postrazhdalim-vnaslidok-dii-himichnih-agentiv-na-etapah-evakuacii>

2. Наказ МОЗ України від 15.03.2022 № 488 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання екстреної медичної допомоги постраждалим на до госпітального етапі в умовах бойових дій / воєнного стану», режим доступу: https://moz.gov.ua/uploads/7/36235-dn_488_15_03_2022_dod.pdf

3. Актуальні питання забезпечення індивідуальними медичними засобами захисту військовослужбовців, цивільних України:- стаття, В. В. Чорна, М.В. Матвійчук, В.М. Подолян

та ін., Військово-профілактична медицина «Український журнал військової медицини» (2. 2022, Т.3). режим доступу: <https://ujmm.org.ua/index.php/journal/article/view/266>

4. «Про 100 Невідкладні стани». Клінічний посібник. Серія «Основи клінічного мислення в схемах та інфографіках» / М.В. Матвійчук, В.В. Чорна, В.М. Подолян, та [ін.]. Рекоменд. вченою радою ВНМУ ім. М.І. Пирогова від 28.04.2022 р. № 7. ФОП Корзун Д.Ю. 2022. - 100 с.

5. Реабілітація людей із вадами зору: системний підхід у світі:- стаття, Н.І. Гуменюк, Вісник Вінницького національного медичного університету». 2025, т. 29, №1 С. 157-163. DOI: 10.31393/reports-vnmedical-2025-29(1)-28

6. Медико-психологічна реабілітація людей з вадами зору в Україні: виклики та перспективи: - Гуменюк Н.І. Перспективи та інновації науки Серія «Медицина» 2025. № 1 (47). С. 2135-2551. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1\(47\)-2135-2151](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1(47)-2135-2151)

Інформаційні ресурси

Електронна адреса сайту університету: <http://vnmu.edu.ua>

Сайт бібліотеки – <http://library.vnmu.edu.ua>

Сайт кафедри медицини катастроф та військової медицини <https://emergency.vnmu.edu.ua/>

Інформаційно правовий портал «Закони України»: <http://uazakon.com/>.

Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua/>

Центр тестування <https://www.testcentr.org.ua/uk/>

МОЗ України <https://moz.gov.ua/>

Центр громадського здоров'я МОЗ України <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan>

Державна служба України з надзвичайних ситуацій <http://www.dsns.gov.ua/>.

Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rnbo.gov.ua/>

Постійне представництво України при ООН <http://ukraineun.org/>

Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>

Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>.

Всеукраїнська рада реанімації: TCCC (Tactical Combat Casualty Care) <https://www.urc.org.ua/tccc>

Відповідальна за дисципліну

ст. викладач Наталія Гуменюк

Завідувач кафедри

доц. ЗВО Микола Матвійчук